AHMED BİN SÂLİH EL-CÎLÎ (Ebü'l-Fadl bin Ebi'l-Meâlî)

Hanbelî âlimlerinden. İsmi, Ahmed bin Sâlih bin Şafiî bin Sâlih bin Hatim bin Ebî Abdullah el-Cîlî'dir. Künyesi, Ebü'l-Fadl bin Ebi'l-Meâlî bin Ebî Muhammed'dir. 520 (m. 1126) senesi Zilka'de ayının onsekizinde doğdu. Hadîs ve târih âlimlerindendir. Kur'ân-ı kerîmin kırâatine âit bütün rivâyetleri, Ebû Muhammed Sıbt-ül-Hayyât ve başkasından okuyup öğrendi. Babası ile birlikte hadîs-i şerîf dinlemeye gittiler. İlim öğrenmekte çok gayretliydi. Yüzbinden çok hadîs-i şerîfi ezberlediği için "Hâfız" ünvanına sahip oldu. İlimde huccet, senet olan büyük bir âlimdir. Dînine çok bağlı olup, sünnet-i seniyyeye uygun yaşardı. Dünyâ malına ve rütbesine hiç düşkün olmayıp, tam vera'ya kavuşmuştu. Selef-i sâlihînin yolunda idi. Târih ilmine dâir yazdığı eserleri kıymetlidir. Bunlardan en önemlisi "Târih-i İbn-i Şafiî" adı ile meşhûr olandır.

Vefâtından önce altı gün hasta yattı. 565 (m. 1170) senesinin Şa'bân ayının üçünde vefât etti. Birçok kimse namazını kıldı. Dekke'de bulunan "Kabr-ül-İslâm" mezarlığına, babasının yanına defnedildi.

Babası da hadîs âlimlerindendir. Ebû Gâlib İbn-il-Benâ, Ebü'l-Hüseyn bin Ferrâ', Kâdı Ebû Bekr el-Ensârî, Ebü'l-Kâsım el-Harirî, Ebü'l-Bedr el-Kerhi, Ebü'l-Hasen İbni Abdüsselâm, babası Sâlih bin Şafiî ve daha pekçok âlimden hadîs-i şerîf dinledi. İlim öğrenmekteki gayreti çoktu. Hâfız Ebü'l-Fadl bin Nasır ile beraber kaldı. Onun sahip olduğu ilimlerin pekçoğunu ondan okuyup öğrendi. Onun izinden ayrılmadı ve onun mesleğine girdi. Sonra İbn-ül-Batr'ın, Tarrad'ın ve bu ikisinin tabakasından olanların eshâbından da çok ilim öğrendi. İlim öğrenmek arzusu çoğalınca, İbn-i Beyân'ın, İbn-i Nebhân'ın eshâbından ve sonra da İbn-ül-Hüseyn'in ve İbn-i Kâdiş'ın eshâbından da hadîs-i şerîf dinledi. Ölünceye kadar ilim öğrenmek ve hadîs-i şerîf dinlemekle meşgûl oldu. Eliyle çok kitap yazdı. Çok ilim tahsil etti. Fakat kendisinden çok az şey rivâyet edildi. Çünkü, daha rivâyete başlamadan önce vefât etmişti.

İbn-i Neccâr diyor ki; "O, hafız idi. Sağlam bir râvî, öğrendiğini iyi zabt eden bir muhakkik, kırâati güzel, nakilleri sahîh, ilimde huccet (senet), zühd ve vera'sı çok, dindar ve takvâ sahibi olup, Selef-i sâlihînin yolunda, sünnet-i seniyyeye şuurlu bağlı olan bir zât idi. senelere göre bir târih kitabı yazmıştır. Bu kitabının içinde, Hatîb-i Bağdâdî'nin vefât ettiği 463 (m. 1070) senesinden, 560 (m. 1165) senesi sonlarına kadar olan hâdiseleri ve bu târihlerde vefât eden kimseleri ve onların hâllerini bildirmektedir. Bu kitap, "Târih-i Bağdâd" üzerine yapılan bir zeyl, ilâvedir.

İbn-i Nakate, "Kitâb-ül-istidrâk"ında diyor ki, "Onun hadîs-i şerîfleri okuması çok güzeldi. Sâlih bir kimse olup, sağlam güvenilir bir râvî idi."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Zeylü Tabakât-ı Hanâbile cild-1, sh. 311

2) Mu'cem-ül-müellifîn cild-1, sh. 251

3) Keşf-üz-zünûn sh. 279